

Yaratıcı Hakkında Ne Dünüyorsunuz Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yaratıcı Hakkında Ne Dünüyorsunuz Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32875>

Özet

Bu ölçek, bireylerin **yaratıcılık** hakkındaki örtük teorilerini veya inançların ölçmek amacıyla uyarlanmıştır. Orijinal olarak yabancı bir kültürde geliştirilen bu araç, 2011 yılında Ayhan Dikici tarafından Türk kültürüne adapte edilmiştir. Ölçek, yaratıcılığın doğasına, kaynaklarına ve tezahürlerine ilişkin bireylerin sahip olduğu genel anlayışlar ve kalıplaşmış yargılar belirlemeyi hedefler. Yapılan uyarlama çalışması, ölçeğin 14 maddeden ve 7 alt boyuttan oluştuğunu göstermiştir ve psikometrik özellikleri Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir.

Ölçek, yaratıcılığa dair yüksek veya düşük örtük düşüncelere sahip olan bireyleri başarıyla ayırt edebilme yeteneğine sahiptir. Uyarlama çalışması, ölçeğin Türk kültüründe kullanıma uygun olduğunu gösterirken, bazı alt boyutların (özellikle fizyoloji boyutu) yakınsama geçerliliği açısından ek incelemeye ihtiyaç duyduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler

Yaratıcılık, **Örtük Kuramlar**, Psikolojik Ölçek, Türk Uyarlaması, Faktör Analizi, Güvenirlik, Geçerlik, Ayhan Dikici.

Yazarlar

Ayhan Dikici

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin yaratıcılık kavramına dair sahip oldukları **örtük kuramlar** (Implicit Theories) belirlemektir. Bu kuramlar, kişilerin yaratıcılığın kimlerde bulunduğu, nasıl geliştirdiğine ve hangi faktörlere bağlı olduğunu ve hangi geliştirdikleri kişisel inanç sistemlerini temsil eder ve bireylerin yaratıcı süreçlere yaklaşımlarını etkiler.

Uyarlama çalışması, bu psikolojik yapıyı Türk kültüründe geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebilecek bir araç sağlamayı hedeflemiştir. Bu sayede eğitim, yönetim ve psikoloji alanlarında yaratıcılık algısının araştırılması ve kültürel farklılıkların incelenmesine olanak tanınmıştır.

Yapı

Ölçek, **yaratıcılığın örtük kuramları** (Creativity) yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle bireylerin yaratıcı süreçleri veya süreçleri nasıl algıladığını kapsar. Ölçek toplamda 14 maddeden ve 7 farklı alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, yaratıcılığın fizyolojik, kültürel,

kişilik veya gelişimsel gibi farklı yönlerine dair inançları temsil eder.

Ölçek, 6'lı Likert tipi bir derecelendirme sistemi kullanır. Katılımcılar, kendilerine sunulan maddelere ne derece katıldıklarını belirtirler. Derecelendirme sistemi, 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 6 (Tamamen katılıyorum) arasında değişen seçenekleri içerir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalmaları, Doğrulayıcı Faktör Analizi (Confirmatory Factor Analysis - DFA) yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalımda, birinci ve ikinci modellerin yakınsama (convergent) ve ayrışma (divergent) geçerlikleri incelenmiştir.

Yakınsama Geçerliliği: Bu geçerlik türünün sağlanması için bir yapıya oluşturan değişkenlerin veya alt boyutların kendi aralarındaki korelasyonların yüksek düzeyde olması beklenir. Temel koşul, standardize edilmiş faktör yüklerinin .50'den büyük ve ideal olarak .70'den büyük olmasıdır. Diğer bir yöntem olan Açıklanan Ortalama Varyans (AVE) hesaplamasında ise değişimin .50'den büyük olması (AVE > .50) önemlidir. Tablo 5'teki sonuçlara göre, birinci modelin tüm alt boyutlarında AVE > .50 koşulu sağlanmıştır. Ancak ikinci modelin alt boyutlarında sadece kültür boyutunda bu koşul sağlanmıştır. Bu durum, fizyoloji boyutunu oluşturan maddelerin yakınsama geçerliliğine sahip olmadığını göstermiştir.

Ayrışma Geçerliliği: Ayrışma geçerliliği, yapıların birbirinden farklı ve bağımsız olduğunu gösterir. Ayrışma geçerliliğinin sağlanmasında, bir yapıya ait açıklanan varyansın (AVE), o yapıların diğer yapılarla arasındaki en yüksek **korelasyon** katsayısının karesinden büyük olması (AVE > En Yük. Kor.²) gerekmektedir (Bülbül ve Demirel, 2008; Byrne, 2010). Yapılar arası korelasyon değerleri incelenmiş; Cohen ve Lea (2002), sosyal bilimler için .30 düzeyinin orta düzey bir korelasyon olduğunu belirtirken, Gay ve Airasian (2003) .10 veya .15 düzeyindeki korelasyonların büyük bir sorun teşkil etmediğini ifade etmiştir. Bu bulgular, ölçeğin yapısal ayrışmasını genel olarak desteklemiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik incelemesi, madde analizleri yoluyla yapılmıştır. Ölçeğin ayrıt ediciliğini belirlemek amacıyla, her madde için madde puanlarının üst ve alt gruptaki ortalamalar arasındaki fark bağımsız gruplar **t-testi** (t-test) ile test edilmiştir (Turgut ve Baykul, 1992).

Ölçeği oluşturan 14 maddeye ilişkin t değerleri 2.000 ile 15.033 arasında bulunmuştur. Bu t değerleri, 686 serbestlik derecesi ile .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu istatistiksel sonuç, ölçeğin puanlanmasının, yaratıcılığa ilişkin örtük düşünceleri yüksek olan bireyler ile düşük olanlar birbirinden güvenilir bir şekilde ayrıt edebileceğini kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Yaratıcılık Hakkında Ne Düşünüyorsunuz Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması sürecinde, ölçeğin orijinal çok boyutlu yapısını doğrulamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Çalışma, ölçeğin 7 alt boyuttan oluşan yapısının Türk örnekleminde nasıl bir uyum gösterdiğini araştırmıştır.

DFA sonuçları, iki farklı yapısal model üzerinden değerlendirilmiş ve özellikle yakınsama geçerliliği açısından faktör yükleri ve Açıklanan Ortalama Varyans (AVE) değerleri kritik öneme sahip olmuştur. İkinci modeldeki fizyoloji boyutunun AVE değerinin .50 eğerinin altında kalması, bu boyutun kendi maddeleri ile yeterli düzeyde yakınlamadığını göstermiş, ancak genel olarak yapısal modeller arası ilişkiler kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: 14 madde ve 7 alt boyuttan oluşan, 6'lı Likert tipi derecelendirme ölçeği.

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Yaratıcılık hakkındaki örtük kuramları ölçmek istenen genel popülasyon.

Age Group: Belirtilmemiş (Genellikle yetikin veya üniversite öğrencisi örneklemelerinde kullanılır).

Population Details: Uyarlama çalışması, Türkiye'deki bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Anahtar Kelimeler

Yaratıcılık, Örtük Kuramlar, Psikometri, Yakınsama Geçerliliği, Ayrıştırma Geçerliliği, AVE, T-Testi, Ayhan Dikici, Korelasyon.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değil.

Affiliation Email addresses: ayhandikici@yahoo.com

Correspondence Address: Bilgi mevcut değil.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması 2011 yılında yayınlanmıştır.

İletişim ve Şinler: Ölçek sorumlusu yazar Ayhan Dikici ile ayhandikici@yahoo.com adresi üzerinden iletişime geçilebilir.

Ücret: Bilgi mevcut değil.

Kaynaklar

Dikici, A. (2011). Yaratıcılığın örtük kuramları: Yaratıcılık Hakkında Ne Düşünüyorsunuz Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1) 588-604.

Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming*. Routledge.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Prentice Hall.

Bülbül, S., & Demirer, E. (2008). Yapısal Eşitlik Modellemesi ile Ölçek Geliştirme. *Yayınlanmamış Ders Notu*.

Cohen, J., & Lea, R. (2002). *Applied Multiple Regression/Correlation Analysis for the Behavioral Sciences*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Gay, L. R., & Airasian, P. (2003). *Educational Research: Competencies for Analysis and Application*. Prentice Hall.

Turgut, M. F., & Baykul, Y. (1992). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Pegem Yayıncılık.

Ölçeğin orijinal makalesine Dergipark üzerinden ulaşılabilir: dergipark.ulakbim.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: yaraticilik-hakkinda-ne-dusunuyorsunuz-olcegi-toad.pdf

Yaratıcılık Hakkında Ne Düşünüyorsunuz Ölçeği Maddeleri

Ölçek toplam 14 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Örnek maddeler aşağıdadır:

İlk doğan çocuklar kendisinden sonra doğan kardeşlerinden daha yaratıcıdır.

İlk doğan çocuk yaratıcılıkta bir avantaja sahiptir.